

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 21 december 2018

Mål nr

B 48-18

PARTER

Klagande

KMHJ

Ombud och offentlig försvarare: Advokat ML

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Sexuellt ofredande

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2017-11-30 i mål B 1272-17

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom frikänner Högsta domstolen KJ.

Högsta domstolen upphäver besluten att KJ ska betala avgift till brottsofferfonden och att han till staten ska återbetala kostnaderna för försvarare och målsägandebiträde i tingsrätten och hovrätten.

ML ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av KJ i Högsta domstolen med 11 891 kr. Av beloppet avser 9 513 kr arbete och 2 378 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

KJ har yrkat att Högsta domstolen ska ogilla åtalet eller i vart fall meddela påföljdseftergift eller lindra straffet.

Han har vidare yrkat att de belopp han ska betala som rättegångskostnader om han döms för brottet ska efterskänkas eller i vart fall sättas ned samt att han ska befrias från skyldigheten att betala avgift till brottsofferfonden.

Riksåklagaren har motsatt sig ändring av hovrättens dom.

DOMSKÄL**Bakgrund***Domstolarnas bedömning och KJs inställning*

1. KJ åtalades för sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 § andra stycket brottsbalken med följande gärningsbeskrivning.

KJ har den 21 oktober 2016 på Stadshuset, August Palms plats, Malmö stad, ofredat HEL på ett sätt som varit ägnat att kränka målsägandens sexuella integritet genom att ta med sin hand på insidan av målsägandens lår.

2. Tingsrätten dömde KJ för sexuellt ofredande till 40 dagsböter på 350 kronor (dagsbotsbeloppet jämkades). Rättens ordförande var skiljaktig och ansåg att gärningen skulle bedömas som ofredande. Hovrätten har ändrat tingsrättens dom endast på så sätt att påföljden har bestämts till 60 dagsböter på 850 kronor (dagsbotsbeloppet har inte jämkats). Ett hovrättsråd ansåg att åtalet skulle ogillas.

3. KJ har godtagit att han handlat på det sätt som anges i gärningsbeskrivningen men har invänt att handlandet inte varit ägnat att kränka HELs sexuella integritet. Han har gjort gällande att gärningen inte heller ska bedömas som ett handgripligt antastande eller på annat sätt som ett ofredande.

Vad som har kommit fram om händelsen

4. KJ var vid denna tid fastighetsdirektör och tillförordnad gatudirektör i Malmö stad. HEL var 32 år och praktiserade på gatukontoret. Den 21 oktober 2016 hölls en personalfest på Stadshuset. Efter middagen satt några personer runt ett lågt bord och samtalade. HEL satt vid bordet och hade KJ på sin vänstra sida.

5. Främst genom vad vittnet JG berättat men också genom KJs och HELs uppgifter är det utrett att följande inträffade.

6. HEL och KJ satt bredvid varandra och samtalade. Han var intresserad av det arbete hon utfört som praktikant och han berättade att han hade hjälpt många praktikanter och att det fanns gott om arbetsmöjligheter på gatukontoret. Han utlovade inte att hon skulle få något specifikt arbete, men han berömde hennes insatser och sade att det fanns många tjänster utannonserade i kommunen. KJ var synbart berusad.

7. HEL vände sig därefter om för att tala med personen till höger om henne. Hon satt med korslagda ben med det högra benet över det vänstra. Hon

hade jeans på sig. När hon vände sig bort från KJ stirrade han på henne under några sekunder.

8. KJ förde sina händer mot HEL och tog med sin högra hand på hennes högra lår, ganska högt upp på låret och med tummen mot lårets insida. Hon reagerade omedelbart och tog bort hans hand. Beröringen varade någon sekund.

9. Även de övriga runt bordet reagerade på händelsen och KJ gick därifrån. HEL blev upprörd och ledsn av det inträffade och polisanmälde KJ följande dag.

Sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 § andra stycket brottsbalken

10. Den som blottar sig för någon annan på ett sätt som är ägnat att väcka obehag eller annars genom ord eller handlande ofredar en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet döms för sexuellt ofredande. Straffet är böter eller fängelse i högst två år.

11. Straffbestämmelsen är subsidiär i förhållande till övriga brott i 6 kap. brottsbalken, och ger ett straffrättsligt skydd mot handlingar som – utan att kunna betecknas som sexuella handlingar i lagens mening – är ägnade att kränka den sexuella integriteten. Lagens avgränsning av det straffbara området är i princip oförändrad sedan brottsbalkens tillkomst, även om brottets rubricering och språkliga utformning inte är densamma. (Jfr prop. 2004/05:45 s. 87 ff. och 148 ff. samt prop. 2012/13:111 s. 53.)

12. Det finns skäl att utgå från att bedömningen av vad som kan anses ägnat att kränka den sexuella integriteten förändras med tiden (jfr Nils Jareborg m.fl., *Brotten mot person och förmögenhetsbrotten*, 2 uppl. 2015, s. 128 f. och Linnea Wegerstad, *Skyddsvärda intressen och straffvärda kränkningar. Om sexualbrotten i det straffrättsliga systemet med utgångspunkt i sexuellt ofredande*, 2015, s. 209 f.).

13. Avgörande för prövningen av den åtalade gärningen är alltså om handlingen har varit ägnad att kränka målsägandens sexuella integritet. För att ett agerande ska ha en sådan karaktär krävs att handlandet har en tydlig sexuell inriktning eller prägel, vilket innebär ett krav på en kvalificering av det sexuella inslaget. Vissa handlingar, t.ex. beröring av en annan persons könsdelar, uppfyller i stort sett alltid det krav som ställs upp för straffbarhet.

14. När det såsom i detta fall är fråga om en kroppslig beröring som inte redan i sig typiskt sett uppfyller detta krav får förhållandena i den enskilda situationen större betydelse. Det finns då skäl att särskilt väga in vem som företar handlingen, mot vem den riktas, i vilket sammanhang handlingen utförs och om gärningsmannen i övrigt genom ord eller handling har gett uttryck för ett sexuellt intresse för målsäganden. (Jfr ”Den oönskade beröringen” NJA 2018 s. 443.)

15. Bedömningen av om ett handlande har varit ägnat att kränka den sexuella integriteten ska göras från objektiva utgångspunkter. Detta innebär att gärningsmannens personliga syften inte är styrande för straffbarheten om inte avsikten också kommit till uttryck i gärningsmannens agerande. Inte heller är det avgörande för straffbarheten hur målsäganden har upplevt händelsen. (Jfr ”Rulltrappan” NJA 2017 s. 393.)

16. Kravet på tydlig sexuell inriktning eller prägel och den objektiverade bedömning som ska göras medför att inte varje handling som är olämplig eller klandervärd träffas av straffansvaret. Utan dessa förutsättningar skulle straffbestämmelsen få en alltför stor räckvidd och omfatta fall som bör falla utanför det kriminaliserade området (jfr ”Rulltrappan”). Det är alltså inte motiverat att döma ut straffansvar för varje handling som inte är lämplig eller acceptabel.

Ofredande

17. För ofredande enligt 4 kap. 7 § brottsbalken, i dess lydelse före den 1 januari 2018, döms den som handgripligen antastar eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende annars ofredar annan.

18. Vid ofredande i form av handgripligt antastande förutsätts det för ansvar att gärningen innebär en kännbar fridskränkning. Agerandet ska präglas av viss hänsynslöshet. Kravet på kännbar fridskränkning innebär således en begränsning av det kriminaliserade området.

Bedömningen i detta fall

19. KJ tog med sin ena hand på HELs lår i samband med att de satt i sällskap med andra och samtalade efter en middag. Det var en kortvarig beröring. HEL satt med korslagda ben och hade jeans på sig. KJs agerande var såväl olämpligt som ovälkommet, men hade i sig inte en så tydlig sexuell inriktning eller prägel att det faller inom det straffbara området. Inte heller det som har kommit fram rörande omständigheterna i övrigt leder till att gärningen ska bedömas som sexuellt ofredande.

20. Beröringen var kortvarig och upphörde så snart HEL uttryckte sin ovilja mot den. KJs agerande har mot den bakgrunden inte utgjort ett sådant hänsynslöst beteende som är en förutsättning för att straffansvar för ofredande ska komma i fråga.

21. KJ ska därmed frikännas. Han ska då också befrias såväl från skyldigheten att betala avgift till brottsofferfonden som från skyldigheten att återbetala kostnaden för försvarare och målsägandebiträde i tingsrätten och hovrätten.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Anders Eka, Kerstin Calissendorff, Agneta Bäcklund (referent), Dag Mattsson och Stefan Johansson
Föredragande justitiesekreterare: Pia Nilsson Taari